NOSALTRES 08
2018
estiu

Amigues i Amics de Francesc Tomàs i Oliver
a les Balears i a les Pitiüses

LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ NO ÉS UN DRET

Parlam de privilegis, responsabilitat i acció directa

Xavi Castelló i Maria Bel Riera

En el marc de la Setmana per la Llibertat d'Expressió que es va celebrar a Ciutat la setmana del 11 al 17 de juny, dissabte dia 16 va tenir lloc a la Plaça d'Espanya una taula rodona per a debatre la situació de la llibertat d'expressió a l'Estat Espanyol.
Es varen convidar persones de diferents àmbits: feminisme, ecologisme, periodisme cooperatiu, sector editorial, educació i història. Se'ls demanava estructurar les seves intervencions en torn a tres preguntes bàsiques:
1. Què és la llibertat d'expressió?
2. Quins són els seus límits?
3. Què podem fer nosaltres?
A partir d'aquí la idea era fomentar la reflexió col·lectiva de cara a prendre posicions vist el que està passant amb el cas Valtònyc o els esdeveniments dels darrers mesos a Catalunya. Exemples, entre molts d'altres, del ràpid retrocés de les llibertats en el present context de crisi sistèmica.

Del que vàrem viure i vàrem parlar, voldríem remarcar en primer lloc que la llibertat d'expressió no és un dret. De fet, el concepte «dret a la llibertat d'expressió» en realitat és un oxímoron. La llibertat no es demana ni és atorgada per cap institució. La llibertat emergeix quan l'exercim, directament. No hem d'oblidar que els drets, en canvi, els estableix l'Estat a través de la legislació. I les lleis no són més que el reflex d'un pacte social després d'unes lluites que mai acabam guanyant.

Així, expressar-nos amb llibertat és una pràctica individual i col·lectiva que hem de desplegar mitjançant l'acció directa en la vida quotidiana i en els entorns comunitaris. Parlar, ballar, vestir, moure'ns, relacionar-nos, dibuixar, estimar, cridar... quan, on i com nosaltres trobem.

Ara bé, tota llibertat implica responsabilitat. D'aquí se'n deriva la segona idea que volem destacar. La llibertat d'expressió s'ha d'exercir prenent consciència del propis privilegis (gènere, raça, classe, orientació sexual...). Podríem dir que la llibertat d'expressió es desplega de baix cap a dalt i que és relativa al lloc d'enunciació de cadascuna de nosaltres. Creim que no s'ha de posar cap límit extern a la llibertat d'expressió - llibertat amb límits imposats no és llibertat - però si cadascú es fes càrrec del seus privilegis el debat dels límits evolucionaria cap a un debat des de l'autonomia i la consciència individual i col·lectiva.

Un tercer aspecte que veim rellevant és la fal·làcia de la simetria entre uns i altres, entre ells i nosaltres. En un món sota l'hegemonia del binomi estat-capital s'estableixen unes relacions de poder que ens travessen per tot arreu, fins a ficar-se en ells nostres cossos. Uns, ells, l'estat i el capital controlen els mitjans de comunicació, disposen de múltiples estratègies repressives, gaudeixen del monopoli de la violència, estableixen com són les escoles de les nostres filles... Els altres, nosaltres, les que estam per l'autonomia social és evident que no vivim en una posició simètrica i practicar la llibertat d'expressió suposa un esforç i una lluita constant. Aleshores, vista la situació, què podem fer? No victimitzar-nos i actuar.

En aquest context d'asimetria radical és imprescindible empoderar-nos, teixir xarxes i llaços de solidaritat. Ens sembla bàsic construir alternatives socials; crear els nostres propis mitjans de comunicació, espais d'economia social i solidària, projectes d'educació lliure i emancipadora... la tasca és ingent, però tenim experiències i sabers. Des d'aquests espais i projectes l'exercici de la llibertat d'expressió es fa més fàcil, més col·lectiva, més poderosa.

I per caminar cap al futur, no convé oblidar tampoc el passat. Actualment la manca de llibertat d'expressió s'ha fet dolorosament visible. Persones d'ambients no polititzats es posen les mans al cap davant tot el que està passant. Però si feim memòria, veurem que el problema no és nou. Hem patit un procés continuat d'atacs i retallades a les llibertats des de que la crisi desencadenada l'any 2008 provocà una augment del conflicte social. Per a les anticapitalistes, per a les anarquistes el conflicte social i l'enfrontament amb el poder és una constant i per això la repressió sempre ha existit, és històrica. Els casos dels cinc de Facebook, les operacions Columna, Pandora, Piñata, Pandora II, Ice i el cas dels «Titiriteros» són exemples que hem de tenir ben presents. El que passa ara és que més gent veu les orelles al llop... Poc a poc, més gent està despertant del somni de la socialdemocràcia i en obrir el ulls el xoc amb la realitat és brutal, ja que l'Estat del benestar resulta ser més bé l'Estat de la por. Tan de bo el que s'ha viscut els darrers mesos hagi servit d'aprenentatge, es deixi de banda la via de les demandes i exigències de drets i es passi a l'acció directa, la d'exercir amb autonomia les nostres llibertats.

Esclafats sota el pes de la tradició

Amadeu Corbera Jaume

Ja ha passat Sant Joan. I Sant Pere, que li ve darrere. I Sant Marçal. I així hem donat pas a la temporada estival, que als països mediterranis, és temps de celebració, de trobada, de comunió, d'exhibició, però també d'encontre i xoc d'identitats, de relats, de fer allò que no es pot fer i cantar allò que no es pot dir: de festa, de fer festa.

La festa es fa, però també ens fa, com a individus i col•lectivament, com a societat: ens crea i ens recrea comunitàriament en un marc socialment codificat i pactat on s'accepta una alteració simbòlica de l'ordre, el temps i els valors establerts. Però també per això mateix també, com explica l'escriptor i antropòleg Adrià Pujol, en un meravellós article (Ciudad, fiesta y poder en el mundo contemporáneo, 2006) la festa és un espai on «las contradicciones y los antagonismos, el fondo de lucha y de conflicto que en condiciones cotidianas apenas llega a vislumbrarse, […] un campo de batalla en el cual se rozan o chocan los valores dominantes y sus respectivas impugnaciones». Resumint, a mi m'agrada dir-ne «el marc possible d'expressió del conflicte».

Sense conflicte, doncs, no hi ha festa ni revolució, i sovint, aquests dos factors -la festa i la revolució- van junts; recordem sinó l'esclat de les Germanies a Palma durant el primer dia del Carnesoltes de 1521. La revolució, com la festa, és una alteració de l'ordre establert: allò que en el marc codificat festiu és només simbòlic, pot esdevenir real en només poc temps, i sovint la frontera és senzillament molt prima. El conflicte, possible, es fa real, i la violència implícita i codificada pot passar a fer-se evident. La festa, com la revolta, es fa al carrer: «tot el que passa allà és sempre excepcional, imprevisible», ens diu el professor Manuel Delgado. I per això, el carrer i la festa viuen sempre sota vigilància del poder, que se'n malfia i els tem.

En la nostra vida quotidiana, som víctimes assimilades d'aquest control, d'aquest temor: no hi ha un espai més regulat, controlat i sotmès a vigilància institucional i jeràrquica que el carrer. Els semàfors, les marques vials, els senyals, els espais delimitats, els usos implícitament definits, els cartells amb múltiples prohibicions («prohibit jugar a pilota», «prohibits els cans») i permissions (la publicitat invasiva, els missatges sexistes, etc.). Un ordre regulat i controlat al detall gràcies unes normes institucionalment transferides (escoles i autoescoles), i que es mantenen vigents mitjançant eines com sirenes, càmeres, etc., i l'ús latent de la violència física -la policia, sempre al «servei» del ciutadà-.

Aquest control, que en la nostra quotidianitat es pot anomenar «civisme», «ordre públic» o altres sinònims per l'estil que emmascaren aquesta violència implícita del sistema social vigent, en les festes populars -on hi batega aquest contrapoder latent-, que tot ho capgiren o tot ho poden capgirar, el poder recorre a altres estratègies per mantenir el control d'una situació potencialment desbordant: les festes difícilment es poden prohibir -o sí, però això ha requerit sovint una violència extrema definitivament massa costosa avui dia-, així que les modelen i les configuren de tal manera que el seu potencial revolucionari, diguem, quedi desactivat, sigui del tot inofensiu. I una d'aquestes estratègies més exitoses és la invenció de la tradició.

Què és tradició? Tot allò que interessa exaltar, per una banda, per tal d'excloure tota la resta (allò potencialment perillós, subversiu, molest o incòmode pel poder), i així, consolidar un relat festiu inocu. El cas de les festes de Sant Joan de Ciutadella és, doncs, un exemple magnífic de com la creació d'una certa mirada «tradicional» sobre la festa, elaborada en el context posterior a una gran violència (la Guerra Civil), ha servit per consolidar no només certs elements festius i esborrar-ne d'altres que comportaven certes pràctiques transgressores, com els foguerons; sinó que també s'ha utilitzat per generar al seu voltant tot un model social patriarcal de comportament i ordre, de civisme i respecte cap a unes institucions, estructures de poder i control econòmic que tenen el seu origen en la repressió franquista de la guerra i la postguerra. I així, Sant Joan i Ciutadella viuen encara sota l'ombra del poder, esclafats en certa manera sota el pes de la tradició.

Un cas, el de Ciutadella, que ens pot i ens hauria de servir, però, com a eina per repensar i revisar altres expressions festives contemporànies: com han estat construïdes, explicades, organitzades. I gratant, potser veuríem les capes d'anys de repressió i alienació social per, així, poder deconstruir-les i deconstruir-nos del sistema capitalista; i només així, imaginar un món nou, un societat nova, sense lloses de la tradició, que visqui i es reinventi a cada festa, sinònim de lluita i de revolta.

Amadeu Corbera Jaume, etnomusicòleg menorquí. Autor de *Les festes de Sant Joan de Ciutadella. Sota l'ombra del poder.*

VI Fira del Llibre Anarquista de Mallorca

21, 22 i 23 de setembre. Palma.

distribuïdora/editorial/llibreria
no oblideu participar
Recolza la FLAMA

firallibreanarquistamallorca.noblogs.org

Entrevista a la U.G.E.L.

Unió de Grups Excursionistes Llibertaris

Albert Herranz

Què és la UGEL?
La UGEL o Unió de Grups Excursionistes Llibertaris som diferents Grups Locals que realitzem activitats a la natura i que vam decidir associar-nos en una federació per a crear una xarxa d'objectius comuns.

Com va néixer?
L'origen es situa al Baix Llobregat entre els Grups de Cornellà de Llobregat i Sant Feliu de Llobregat. Ja coneguts entre ells, amb amistats comunes que realitzaven excursions plegades, es plantegen fer contactes amb altres grups excursionistes ja existents afins al moviment llibertari per a plantejar la possibilitat de fer una xarxa i així crear una organització que ens ajudés a aconseguir objectius que de forma aïllada no serien possibles.

Quants de grups excursionistes s'integren dins la UGEL?
Actualment conformem la UGEL 6 grups diferents; Penya Muntanyera Roses del Llobregat (Sant Feliu de Llobregat), Grup Excursionista Montbaig (Cornellà de Llobregat), Els Mussols (Terrassa), Grup de Muntanya Piolet (Sabadell), Agrupació Excursionista Serra Litoral (Premià de Mar) i Fura Negra (Manresa). Seguim amb tràmits amb altres Grups que han demanat integrar-se.

Us relacionau amb altres grups o federacions excursionistes?
Hem mantingut contacte amb diferents grups, dintre del camp llibertari amb altres ateneus així com la FAC (Federació Anarquista de Catalunya), en el camp de la memòria històrica amb el Col·lectiu a les Trinxeres de Ponent, la Xarxa d'Homenatge als Maquis a Berga, i el Grup Nuestra memoria nuestra lucha a Madrid. De caire internacional hem tingut contactes amb grups de França i Alemanya. Amb la Federació Catalana FEEC també tot i que no pels mateixos motius.

Quin tipus d'activitats realitzau?
El ventall és bastant obert donat que són els mateixos grups locals els que escullen les seves excursions a les seves assemblees. D'aquesta manera depenent del tipus d'activitat que realitzen les seves sòcies faran diferents tipus de sortides; ens trobem escalada en pedra, Corredors en gel, alpinisme, senderisme, BTT...

Aquestes activitats són obertes a tothom?
No totes i no sempre. Els propis grups decideixen si la excursió que pretenen fer la faran oberta a la resta de la organització, o no, o si serà pública. Això dependrà de la valoració que facin de la complexitat de la ruta, de la tècnica necessària i el material que calgui. De totes maneres l'assegurança d'accidents només cobreix al membres de la UGEL en cas d'accident.

Què ens podeu contar sobre el projecte de la recuperació de la GR-179? Què és?
EL projecte del GR-179 Ruta dels Maquis, es probablement el projecte mes ambiciós en el que ens em ficat i ens ficarem. Fa quatre anys en una assemblea General dels Grups locals que pertanyien llavors a la UGEL vam decidir actuar contra la mercantilització que es viu amb la memòria dels Maquis. En un principi l'objectiu era plantejar un traçat públic que fos més fidel a la història de les rutes fetes servir pels grups guerrillers. Durant el temps de recerca ens vam topar amb un GR ja existent però que era orfe de grup mantenidor i que portava com a nom Ruta dels Maquis. Va ser llavors quan ens vam plantejar encarregar-nos nosaltres d'aquesta ruta per una banda i de plasmar tota la informació trobada i recopilada per una altra. D'aquesta manera va sortir pràcticament a l'hora la signatura amb la Federació de Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC) on ens reconeixien com a grup encarregat del GR-179 i trèiem a la llum la guia de muntanya sobre el GR "Seguint les passes de la Guerrilla" conjuntament amb el Centre de Estudis Josep Ester i Borràs de Berga. També hem presentat projecte a la Federació Catalana per a l'ampliació del GR, dels 60km actuals passaria a 150km.

Es coordinen les sortides amb els altres grups?
Sí, si així ho decideixen els organitzadors de la sortida. En aquests casos es passa la informació de la ruta i dels materials necessaris a la resta de grups locals i als seus socis per a que es puguin apuntar si volen.

Com a federació teniu cap projecte comú?
Recuperar i sobretot mantindre la memòria històrica dels Maquis, en especial la guerrilla rural ja que som excursionistes. Gràcies a la col·laboració de tots els grups el projecte del GR-179 va a bon ritme, a més el complementem amb la creació d'una Trail de muntanya que fem dintre del traçat del GR al municipi de Castellnou de Bages.

A més de l'amor a la natura, en quins altres aspectes feis pràctica llibertària?
Doncs un exemple seria la Trail que he comentat abans, no és una cursa tal i com es coneixen. No donem dorsals ni cronometres ni primers ni segons premis, no es fomenta la competitivitat, sinó fer esport pel plaer de fer esport. La inscripció es una bossa d'aliments per al banc d'aliments local.

La natura com a espai d'oci, d'espectacle, d'especulació. Com està la situació a Catalunya?
La natura, per desgràcia, és sobre-explotada i maltractada pràcticament a tot arreu. Catalunya no es una excepció, en el moment que el capitalisme veu una oportunitat d'enriquir-se tot perd la seva puresa.

Us considerau part d'una tradició llibertària?
En gran part sí. El moviment llibertari pràcticament des dels seus orígens ha estat lligat als corrents naturistes i higienistes de principi de segle XX. Quasi tots els ateneus Llibertaris tenien un grup excursionista on fomentaven les activitats a la natura. Amb el pas dels anys i dècades l'esport s'ha anat normalitzant entre la societat, però nosaltres volíem recollir l'essència d'aquells primers companys adaptant-la als esports que també es realitzen a dia d'avui.

Ens podeu recomanar una sortida senzilla?
Qualsevol etapa del GR-179 ;). La ruta la tenim dividida en vuit etapes que no superen els 30km, on hi podreu trobar els paisatges dels boscos de la Catalunya interior o la part muntanyosa del Pirineu tocant la frontera francesa. A totes trobareu un trosset d'història dels maquis.

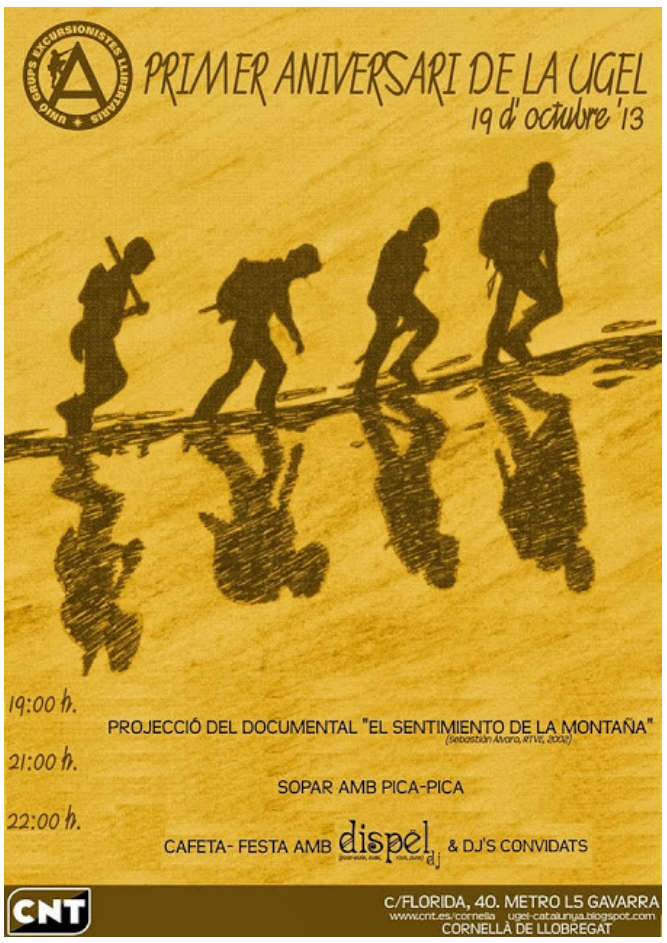

Fora de Sa Ciutat:

una aproximació a la vida de Cristòfol Pons

Memòria Llibertària de Menorca

Memòria llibertària de Menorca som un grup de persones que lluitam contra l'oblit que hi ha sobre l'anarquisme amb denominació d'origen Menorca. Ara fa un poc més de 2 anys que va sorgir el nostre web [1] en el qual s'aplega informació diversa sobre el moviment llibertari a Menorca.

Un dels personatges en què hem anat treballant per recuperar la seva memòria és Cristòfol Pelayo Pons «El Rubio».

Nascut a Ciutadella el juny de 1907 i sabater de professió, passà alguns anys de la seva joventut a Cuba on descobrí l'anarquisme. A la seva tornada a Ciutadella no ho tingué fàcil, ja era un rebel. A començaments dels anys 20 es trobava a Palma on s'implicà de ple en les lluites obreres.
Acabaria ferit de gravetat per la policia en uns enfrontaments al carrer Sant Miquel durant la vaga general de 1933. Durant la Guerra Civil coordinà als anarquistes en la Columna Roja i Negra durant el desembarcament de Bayo. Després del fracàs, ja a Barcelona, fou nomenat Comissari del Ram de la Pell de la Generalitat, participà en diverses batalles i finalment s'hagué d'exiliar a França on col·laborà amb la resistència antinazi. Els darrers anys de la seva vida els passà a s'Estanyol (Mallorca) on escrigué les seves memòries i recordà les seves aventures.

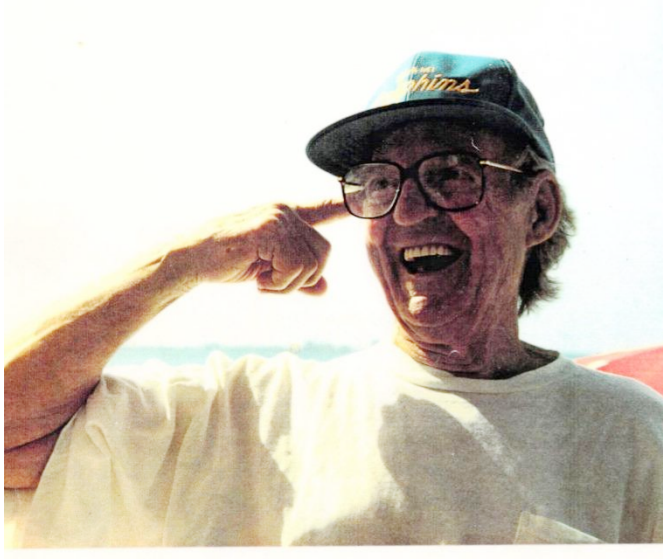

En un primer moment, la nostra idea, era fer un petit vídeo subtitulat d'una entrevista que els companys de l'Estel Negre l'hi havien fet el 1989, però ens vàrem anar emocionant i decidirem començar un projecte més ambiciós: realitzar un documental. Això suposaria molta més feina: investigació, desplaçaments, muntatge, etc.

Ha estat un projecte llarg, però fet amb gust. Moltes quedades i caps de setmana invertits compartint aquest objectiu comú. Sortides al Pont de Serós, a Tarragona, a Argeles Sur Mer, a Andorra... tot seguint les passes d'en Tòfol, que alguns de nosaltres no vam conèixer, però ara sembla que sí l'haguéssim conegut.

Aquesta feina no haguera estat possible sense la col·laboració de la seva filla Ibis Pons que s'ha bolcat totalment amb el projecte, la bona gent de Calúmnia Edicions amb qui esperam editar una petita tirada en DVD, els Sonadors de Son Camaró i s'Albaida per cedir-nos uns temes musicals i les companyes i companys que ens han donat una mà en una manera o l'altra, fent d'aquest, un projecte col·lectiu basat en l'aportació que ha pogut fer cada un/a.

Ara sí, encaram la recta final de producció del documental que hem titulat Fora de sa ciutat: Una aproximació a la vida de Cristòfol Pons, esperam poder donar noves notícies prest. Podreu estar a l'aguait al nostre Twitter [2] i al Facebook [3].

Salut i memòria!

Memòria llibertària de Menorca, juny de 2018.

[1] memoriallibertariamenorca.wordpress.com/
[2] twitter.com/mllmenorca
[3] facebook.com/memoriallibertariademenorca/

Propera edició

del text sobre la vida i l'obra de Piotr A. Kropotkin en els seus anys finals.

El Otoño de Kropotkin
Entre guerras y revoluciones (1905-1921)

de Jordi Maíz

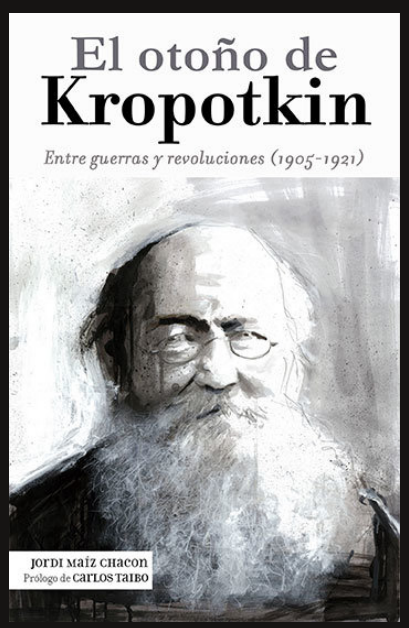

NOSALTRES vol continuar i per això necessita cent persones que vulguin ajudar-nos a sortir al carrer. Cent amics i amigues que facin possible que la nostra veu es senti al carrer. Cent columnes per refermar la nostra casa de paper. Cent esquenes sobre les quals recolzar-nos. Cent passes per encaminar el nostre projecte. Cent mans que estrènyer i cent boques que ens ajudin a proclamar:
Volem un nou món i el volem construir ara!

Ens vols donar un cop de mà?
Fes-te subscriptor/a!
Regala una subscripció!
Demana que et regalin una subscripció!

Subscriu-te anualment per 5€!

Punts de distribució

Ciutat ~ Ateneu Llibertari Estel Negre
Ciutat ~ Ateneu Talaiot Rebel
Ciutat ~ CNT Palma
Ciutat ~ Los Oficios Terrestres
Ciutat ~ Drac Màgic
Ciutat ~ Llibres Ramon Llull
Felanitx ~ Ateneu de Felanitx
Manacor ~ Ateneu lo Tort
Menorca ~ Ses Voltes | Ciutadella
Pollença ~ Ateneu Popular de Pollença

Vols distribuir-nos? CONTACTA

NOSALTRES
nosaltres@riseup.net
Apartat 278 – 07350
Binissalem (Mallorca)

Tiratge ~ 250 exemplars gratuïts
Edita: Blat del Pla Impressors
Maquetat amb programari lliure

DL: PM 1259-2016

nosaltres.noblogs.org